

Ἐτρεχε ὁ παπᾶς, τρέχανε κ' οἱ ψαλτάδες. Κεῖνη τὴ μέρα ὄρεξη πολλὴ δὲν εἶχανε. Δὲ βλέπανε τὴν ὥρα πότε νὰ τελειώσουνε. Μιλημένα ὄλα. Τίλειωσε καμμιά φορά ἡ λειτουργία. Ὁ παπᾶς εἶπε τὸ ἀδι' εὐχῶν», βλόγησε κι ἄρχισε νὰ μοιράζῃ τὰν τίδωρο.

Ὁ Γαβρίλης ἐτοιμάστηκε γιὰ τὸ λόγο. Ὅλα τὰ μάτια εἶχανε καρφωθῆ ἀπάνω του. Περιέργοι ὄλοι νάκούσουνε τί θὰ πῆ. Μὰ καὶ τί νάκούσουνε; Μπᾶς καὶ δὲν τοὺς τὰ εἶπε ὄλα ὁ κύρ Ἀντώνης; Γιὰ τίς ἀμαρτίες τοὺς ἀλήθεια εἶχ' ἐρθεῖ ἀφτός ὁ ἄθρωπος στὸ χωριό.

Ὁ Γαβρίλης ἄρχισε μὲ φωνὴ δυνατὴ. Μιλιά κανεῖς.

— Θὰ σᾶς πῶ γιὰ τὰμπέλια σας. Ἀκούστε με καὶ θᾶχετε κρασί. Δὲ θὰ μ' ἀκούστε; σταλιά μὴν περιμένετε. Ἀρρωστᾶνε καὶ τὰ δεντρικὰ σὰν τοὺς ἄθρώπους. Κ' οἱ ἄθρωποι καὶ τὰ δεντρικὰ σὰν ἀρρωστήσουνε θέλουνε τὸ γιὰτρό τους. Γιατρός τους ὁ ἄθρωπος.

— Σώπα, — τοῦ κάνει ἀξάφνα ἀπὸ τὴν Ὀραία Πύλη, ὁ παπᾶ Γιάννης κόκκινος ἀπὸ τὸ θυμό του— ὅ, τι θέλει ὁ Θεὸς γίνεται.

Γυρίζει ὁ Γαβρίλης καὶ τοῦ λέει

— Ἀφσέ με, παπᾶ μου, νὰ μιλήσω.

Τώρα τὸ πλῆθος κινήθηκε σὰν κύμα. Μιά βοῆ ἔγινε.

— Δὲ θέλουμε νάκούσουμε τίποτα, φωνάζει ὁ δάσκαλος.

— Μωρὲ τί τὸν φυλάττε; βάζει μιὰ φωνὴ ἄγρια ὁ πάρεδρος κουνώντας τὸ δάχτυλο.

— Ἀπάνω του, παιδιὰ, ἀκούγεται μιὰ φωνή, κι ὁ κύρ Ἀντώνης πετάγεται ἀπὸ τὸ παγκαρί καὶ χύνεται ὄμπρός. Τὸ πλῆθος τὸν ἀκλουθαίει. Ὁ Γαβρίλης σάστισε, τᾶχασε.

— Ὁξω, ὄξω, ρουλιούνται ὄλοι καὶ χούμηξαν κατὰ πᾶνω του.

— Ἀκούστε με, ἀδέρφια, φωνάζει ὁ Γαβρίλης, μὰ ἡ φωνὴ του πνίγεται στὴ βοῆ. Δὲ θέλουμε τίποτα νάκούσουνε. Θέλουμε νὰ τονὲ φᾶνε, νὰ τονὲ ψήσουνε. Πᾶει· δὲ θὰ γλυτώσῃ τὸν ἀρπαξᾶν. Μὰ τὴ στιγμή ἐκεῖνη ὁ Γαβρίλης βλέπει τὴν πόρτα τοῦ ἱεροῦ ἀνοιχτὴ. Χώνεται μέσα, ἀνοίγει μιὰ δευτέρη πόρτα καὶ δρόμο.

— Ἀφορισμό, βροντοφωνάει ὁ κύρ Ἀντώνης.

— Ἀφορισμό, ἀφορισμό, ζαναλέει τὸ πλῆθος ξεφρενιασμένο.

νὰ σοῦ τὸ ξηγήσω αὐτὸ χωρὶς νὰ φανῶ ἀπίστευτος; Ἰσαμε μιὰ βραδιά, λέω, πού ἔνοιωσα ὅτι ἡ Λουκίλη ἔμελλε κι αὐτὴ νὰ πεθάνῃ. Εἶχε γίνεῖ πολὺ γλυκιὰ, ἡ παλαιὴ τῆς φύση φαίνονταν πὼς ξαφανίστηκε. Ὁ τόνος τῆς φωνῆς τῆς ἀλλάξε καὶ μοῦ θυμίξε τὴ φωνὴ τῆς Ἐλενας. Καὶ τὸ πρόσωπό τῆς ἐπίσης ἀλλάξε, τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἔγιναν πὶδ λεπτὰ, τὰ μάτια τῆς πὶδ σκοτεινὰ καθὼς καὶ τὰ μαλλιά τῆς. Δὲν εἶχε πιά καμιά ἀμφιβολία νὰ τὴν τρῶῃ. Ἡ Λουκίλη γινόταν ὅμοια μὲ τὴν πεθαμμένη, πού τὴν εἶχε βρῆσι! Δὲ μερικὲς στιγμὲς τοῦ ἀποφύγῃ, νόμιζα, βλέποντάς τῆνα στὸ ἀργαστῆρι μου, ὅτι ξανάβλεπα τὴν ἴδια τὴν Ἐλινα. Καὶ τότες ἔπασκα ἀκόμη περισσότερο, θυμούμενος τὴν προφητεία τῆς πεθαμμένης. Τώρα ἔνοιωσα καλὰ τὴ ζωὴ, ὅπως τὸ εἶχεν εἰπεῖ, τώρα προτοῦ νὰ εἶμαι καλλιτέχνης ἤμου ἄνθρωπος, πού δεχόμουν ὄλους τοὺς πόνοους ἔμελλε λοιπὸν ἐνὰ ξαναπάρῃ τὴν ἀληθινὴ τῆς θέσῃ καὶ ξαναρχόταν σ' ἐμὲ μ' αὐτὸν τὸν τρομερὸ κι ἀκατανόητο τρόπο; Μολοντοῦτο ἡ Λουκίλη ὄρα τὴν ὄρα γινόταν ἴδια μὲ κείνη, καὶ μαραινονταν.

Ἐνοιωθα τὸ λογικὸ μου νὰ χάνεται, τὴν καρδιά μου, νὰ κομματιάζεται. Ἐπερτα στὰ γόνατα τῆς Λουκίλης, παρακαλώντας τὴ νὰ μὴν πεθάνῃ, βεβαιωνόντάς τὴν ὅτι τῆνε συχώρεσα, ὅτι θὰ εἶμασταν εὐτυχισμένοι, ὅτι δὲ μᾶς καταράστηκαν ἡ πεθαμμένη, ὅτι θὰ ζούσαμε σὰν ἄνθρω-

— Ναι νὰ τὸν ἀφορίσουμε, λέει ὁ παπᾶ Γιάννης.

Φοράει τὸ πετραχήλι. Διαβάζεται ὁ ἀφορισμός.

— Ἀφορισμένοι, λέει ὁ παπᾶς.

— Ἀφορισμένοι, λένε ὄλοι σὰν ἀπόφωνο.

.*

Τὴν ἴδια βραδιά.

Ντάγ, ντάγκ, ντάγκ. Σημαίνει τρελλὰ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας. Πέφτουνε ντουφεκιές. Βοῆ, τρεχάματα, ἀλλαλαγμός. Τί τρέχει; Πυρκαγιά. Τὸ σπίτι τοῦ Γαβρίλη καίγεται. Κάηκε ὄλο, πάει.

Εἶπανε μερικοὶ πὼς ἡ φωτιά εἶτανε βαλτὴ. Ἀναφέρανε μάλιστα καὶ τὸνομα τοῦ κύρ Ἀντώνη, τοῦ ἐπίτροπου. Μὰ τίποτα δὲν ἀποδείχτηκε καὶ τὸ πρᾶμα σκεπάστηκε. Ὁ κύρ Ἀντώνης ὅπου στεκότανε εἶλεγε:

— Θεία δίκη, μωρὲ παιδιὰ.

Καὶ στὰ τελεφεταῖα τοὺς ἔκανε ὄλους νὰ τὸ πιστεύουνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

„ΜΟΥΣΜΟΥΛΗΣ“

(Ἐνας γκρεμὸς τῶν Παξῶν)

Ἀνάμεσ' ἀπὸ δὺο γιγάντιους βράχους πού σὰν σκοποὶ φυλᾶν τὴν εἴσοδο τρομεροὶ κι' ἀκλόνητοι στὸ ἄγριο κύμα πού ἀνώφελα ζητάει νὰ τοὺς ξεθεμελιώσῃ, στρογγυλωτὰ προχωρεῖ ἀπὸ τὰ πλάγια τους ὁ πανύψηλος γκρεμὸς προσβάλλοντας σὲ χάος σὰν ἓνα χαροξέσχισμα τῆς γῆς ἀπὸ τὸν ἄγριο ἀγῶνα τῆς μὲ τὰ στοιχεῖα.

Μουγγρίζει ἐδῶ τὸ κύμα χυνόμενο μὲς στὶς ὑπόγειες γρότες, μὲς στὶς μίνες πού ἀνοίξε στὰ σπλάχνα τοῦ γκρεμοῦ τρώγοντας μὲ λύσσα τὰ σωθικὰ τῶν θεμελιῶν του, ἀφροσπᾶει πέρα τινάζοντας σὲ σύγνεφο κάτασπρου ἀφροῦ τὸ ἀνίσχυρο στὴ σιδερένια ἀντοχὴ τοῦ βράχου θαλασσονερό του.

Χτυπάει, χτυπάει ἀδιάκοπα, ἀκούραστο, ἀκατάβλητο, παίρνοντας ὄλο καὶ νεία ζωὴ ἀπὸ τ' ἀπέραντο, τ' ἀνεμοδαρμένο κανάλι τῆς Μάλτας κ' εἶναι μιὰ εἰκόνα τῆς ἀνυπόταχτης ζωῆς, τῆς ἄγριας ὑπομονῆς πού σκάφτει, σκάφτει ὄλοένα τὰ σωθικὰ τοῦ τρομεροῦ γκρεμοῦ γλύφοντας καὶ συντρίβοντάς τον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καταπίνοντας τ' ἀπο-

ποι ἀπλοῖκοι καὶ καλοί. Μ' ἀκούγε κλαίοντας γλυκά. Ἐκᾶνα θαύματα γιὰ νὰ τῆνε σώσω, νὰ διαφαντίσω τὴ φωχιά κρυφῆ μου εὐτυχία ἀπὸ καινούργιο συντριμμὸ τίποτε δὲ σταμάτησε τὴν προσταγὴ τῆς μοίρας. Ἡ Λουκίλη ἐσθῆνε καὶ τὴ στιγμή πού δὲ χανόταν στὸ ἄπειρο, ψιθύρισε στοῦτί μου:

«Μάγαπησε, μάγαπησε. Ἡ Ἐλινα ξαναρθε κοντά σου...» Ἐπόμενα τὸν τρόμο τῆς ταφῆς, τὸ καθεὶ πού ὑπομένουν σὰ τέτοιες ὥρες, πού δὲ λέγονται. Πὼς στὶς ἀνιστόρητες αὐτὲς ἀγωνίες, μιὰ μαγνητικὴ θέληση μὲ κυρίεψε σὲ σημείο πού νὰ μὲ σπρώξῃ πρὸς τὴν κάμαρα, ὅπου ἔμενε τὸ καταραμένο πολτραίτο; Πῆγα ἐκεῖ, φωτιζόμενος ἀπὸ κάποιον μυστηριώδη φῶς, σκεπτόμενος χωρὶς κρίση νὰ βρῶ τὴν ἐξηγήσῃ γιὰ τὸ τρομερὸ αὐτὸ νοῦσῃμα πού θριμμάτιζε ὀριστικὰ τὴ ζωὴ μου. Μπαίνοντας ἐκεῖ, εἶδα τὴ μεγάλη σκοτεινὴ εἰκόνα καὶ μέλις τόλμησα νὰ σηκώσω τὰ μάτια, μὴν ἔβροντας πὶδ πρόσωπο θάβλεπα.

«Μὰ δὲν εἶδα παρὰ μιὰ μορφή ἀουσοῦμη, πού δὲν εἶχε τίποτα τὸ ἀνθρώπινο. Δίχως ἄλλο τὸ σκίτσο τῆς Λουκίλης ἔινε ἓνα μὲ τὸ πασιέλι, πού τὸ κέπασεν. Ἐκεῖ σαινόταν ἓνας λεκκὴ ξεθωριασμένος, μὴ δείχνοντας οὔτε τὸ ἀσλημο σημάδι τῆς ἀποσυνθέσεως ἀπὸ τὸ θάνατο. Ἡ Ἐλινα κ' ἡ Λουκίλη, ἐκεῖ ὅπως καὶ στὴ ζωὴ, εἶχαν ἀλλάξει μὲ τὸ τίποτε τὴ διπλὴ τους ὑπεροδίναντὴ ζήλια. Ἐφυγα, γέρος χωρὶς θάρρος. Τώρα δὲ ζωγραφίζω πιά πρόσωπα. Μοῦ συμβαίνει τόσο δυνατὸ εἶναι τὸ ἐστιχτο—νὰ χαῖζω τέτοια ἀπάνου στὴν ἄμμο, ἔταν ὄνειροφαντάζουμαι σὲ καμιά πλατιά, μὰ τὰ σβήνω ἀρέσως, ὅπως ὁ καιρὸς ἐβίθησε τὴ Λουκίλη καὶ τὴν Ἐλινα, τίς δὺο μου ἀγάπες, προσμένοντας νὰ μὲ σβῆσῃ κ' ἐμένα τὸν ἴδιο καὶ νὰ μὲ ξαναδῶσῃ στὴν πρωτόγονη στάχτη.

καμωμίν' ἀπὸ τὸν πόλεμο τσακίσματά του. Κι' ὄλο καὶ κερδίζει κάθε μέρα τὸ κύμα τὸ ἀνίσχυρο, τὸ μαλακὸ μὰ καὶ γεμάτο ζωὴ, ἀπὸ τοὺς ἀτράνταχτους βράχους τοῦ γκρεμοῦ, τοὺς βράχους τοὺς στριναρένους μὰ νεκροῦς.

Κι' ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἄγρια κυριαρχία τῶν κυμάτων, ἀπάνω ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὄλεθρου, χαμογελάει ἡ ζωὴ περήφανη κι ἄγρια κι αὐτὴ, ἀξία κόρη τοῦ ἄγριου γκρεμοῦ.

Καὶ προβάλλει μυριοκλάδωτο, βαθυριζωμένο ἀπὸ τ' ἀσβεστόχωμα τὸ καταπράσινο καὶ κίτρινο-λουλου-διασμένο σπάρτο κι ὁ χνουδατὸς ἀσφάκας κι ὁ ἀγκυρωτὸς ὁ βᾶτος κι ὁ ἀσμίλαγκας συμπλέχοντας τὰ πολυάγκυθα κλαριά τους, ἐκεῖ πού ἡ μανία τοῦ ἄγριου κυμάτου δὲν τὰ πιάνει, παρὰ μόνον ὁ ἀλμυροπικρὸς ἀφρός του καὶ μόνον οἱ ἄγριες θαλασσινὲς μπόρες σφουρίζουν ἀνάμεσὸ τους γυρεύοντας νὰ τὰ ξεριζώσουν, ν' ἀποσπάσουν ἀπὸ τὸν ἀκλόνητο ἔχθρο τους τὴ μὴν τῆς ζωῆς.

Πλατεῖα τὰ πλάγια καὶ τὸ μέτωπο τοῦ γκρεμοῦ τὰ δένει ἡ μπόρα, τὸ μέτωπο τὸ διάπλατο π' ἀνοίγεται μὲ τὰ χαρακωμένα του ἐπίπεδα, μὲ τὰ πολυχρωμὰ του τὰ κομμάτια ἀνοιχτὸ βιβλίο στὸ γεωλόγο, δείχνοντας τὴν ἱστορία του, ἱστορία τῶν χιλιάδων αἰῶνων του, τὴν ἀπέραντὴ του νεότη καὶ τ' ἀτέλειωτα γεράματά του.

Ὁ γλᾶρος μὲ τίς σταχτιές φτερούγες του καὶ τὸ ἄσπρο του τὸ σπῆθος πού τ' ἀνοίγει διάπλατα στὸν δυνατὸν αἴρα, πούλι τοῦ φουρτουνιασμένου πελάου, σκίξει τὸ χάος τοῦ γκρεμοῦ καὶ τ' ἄγρια πετροχελιδόνα χύνουν τὸ διαπεραστικὸ τους τρίλλο, τὸ θαλασσινὸ τραγοῦδι τους στὶς χαραμάδες τῶν βράχων, στὶς στερεόπλεχτες φωλιές τους, ἡ φτερουγίζοντας ὀλόκληρα χαλιβάκια στὸ βαθουλωτὸ ὕψος τοῦ γκρεμοῦ, σκίζοντας σὰν ἀστραπὴ τὸν αἴρα μὲ τὸν ἀνοιχτὸ λάρυγγά τους ἀρπάζοντας ἓνα ζώφιο ἢ ἓνα φτερό.

Φωτιζει ὁ ἥλιος τὴν ψηλὴ κορφή τοῦ γκρεμοῦ καὶ στὸ βάθος του ἀκόμη πιότερο σκοτεινιάζει μαυρογάλαζη ἡ θάλασσά του μὲ τὰ βραχοδαρμένα ἀφροστέφανά τῆς καὶ ξεκολουθαίει ἀπὸ τὴν ἀβγὴ ὡς τὸ ἡλιοβασίλεμα ὁ ἄγριος ἀγῶνας τοῦ ὑπερήφανου γκρεμοῦ μὲ τὸ λυσσάρικο τὸ κύμα, κι' ὅταν ἡ νύχτα κρύψει μὲ τὴ μαύρη καταχνιά τῆς τῆ μαυρογάλαζη θάλασσα μὲ τ' ἀφροστέφανά τῆς καὶ τὸν περήφανο γκρεμὸ μὲ τ' ἄγριο μεγαλεῖο του, ὅταν τὰ πετροχελιδόνα κρυμμένα στὶς φωλιές τους δὲ χύνουν τὸ θαλασσινὸ τους τρίλλο στὸ χάος πού ὑψώνεται ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, ἀκούεται ἀκόμη ἀδιάκοπος ὁ ρόχος τοῦ κυμάτου πού κατακυλάει καὶ κατατσακίζεται στὸς ἄγριους βράχους καὶ τὸ ἄγριο μουγκρητό του στὶς ὑπόγειες μίνες ζητώντας νὰ ξεπετάξῃ στὸν αἴρα τὸν τεράστιο γίγαντα καὶ νὰ κρύψῃ τὰ σιδερένια τὰ συντρίματά του μὲς στ' ἀχόρταγά του στήθη, βαθεῖα, πολὺ βαθεῖα κάτω ἀπὸ τὸν ἄσπρο του ἀφρό.

Ἀθήνα—Φλεβάρης 905.

Θ. ΜΑΚΡΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΑΝΚΕΡΑΝ 3—5 Μ.